

SHEE Research

วิจัยในชั้นเรียน...ทำไมยากอย่างที่คิด



อ. ดร.เกียรติยศ กุลเดชชัยชาญ

ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

วิจัยในชั้นเรียน คือ วิธีการที่อาจารย์ใช้แก้ปัญหาของนักศึกษาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เพื่อนำผลมาใช้พัฒนานักศึกษาให้เรียนรู้ดีขึ้นทันที แล้วสะท้อนข้อมูลการทำงานตัวอาจารย์ให้คณาจารย์ที่สอนรายวิชาเดียวกันหรือชั้นปีเดียวกันร่วมวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยน แนวทางปฏิบัติและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งตัวอาจารย์และนักศึกษา

ขั้นตอนในการทำวิจัยในชั้นเรียนคล้ายกับวงจรที่ใช้กับระบบประกันคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ที่ผู้อ่านคุ้นเคยครับ มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตผล การสะท้อนผลและปรับปรุงซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผน เป็นขั้นตอนแรกที่ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน โดย

มี 5 คำถาม ที่ผู้วิจัยควรตอบให้ได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เป็นปัญหาของใครเกี่ยวกับเราไหม (ถ้าไม่เกี่ยวกับเราก็หยุด ค้นหาปัญหาใหม่) ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อใครบ้าง (ตัวเรา นักศึกษาบางคนหรือนักศึกษาทุกคน) นอกจากเราแล้วใครจะแก้ปัญหานี้ได้บ้าง (เพื่อนอาจารย์ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ผู้ปกครอง ฝ่ายกิจการนักศึกษา นักจิตวิทยา) จะเก็บข้อมูลเพื่อแก้ปัญหานี้อย่างไร (จะพูดคุย สังเกต ให้ทำแบบทดสอบ) ข้อดีของการตอบคำถาม 5 ข้ออย่างตั้งใจจะช่วยให้ผู้วิจัยเห็นภาพที่ชัดเจนนำไปสู่การเขียนที่มาความสำคัญของปัญหา ตั้งคำถามการวิจัย กำหนดผู้ร่วมวิจัยมาช่วยแก้ปัญห ขอบเขตการวิจัยและการออกแบบการวิจัยได้ครบ หากมีคำถามวิจัยหลายข้อ ผมขอเสนอทางเลือกให้ลองประเมินด้วยเกณฑ์นี้

เกณฑ์เลือก	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ปัญหาของใคร	อาจารย์	อาจารย์ นักศึกษาบางคน	อาจารย์ นักศึกษาทุกคน
2. ใครได้ประโยชน์	อาจารย์	อาจารย์ และนักศึกษา	ภาควิชา/คณะ
3. ใครแก้เรื่องนี้ได้	อาจารย์ คนนอกคณะ	อาจารย์ คนในคณะ	อาจารย์ และนักศึกษา
4. ถูกต้องตาม IRB	ผิดหลัก IRB	นักศึกษาเสียเวลา	ไม่มีใครเสียอะไร
5. เก็บข้อมูลอย่างไร	เก็บใหม่ทั้งหมด ส่งผลต่อการเรียนมาก	เก็บใหม่บางส่วน ส่งผลต่อการเรียนเล็กน้อย	ไม่ต้องเก็บใหม่

ถ้าคำถามวิจัยข้อใดได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากมีความถี่เยอะที่สุด ควรเลือกมาทำวิจัยเป็นลำดับแรกๆ ครับ

2. การปฏิบัติ สำหรับแนวทางการออกแบบการวิจัย ผมมีข้อเสนอว่า ควรแบ่งระยะในการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- **ระยะแรก** เป็นระยะนำร่องเพื่อสำรวจเก็บข้อมูลสภาพปัญหาที่เราสงสัยให้มีข้อมูลมากขึ้น ใช้เวลาสั้นๆ ไม่เกิน 1 สัปดาห์เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลแก้ปัญหา

- **ระยะที่ 2** เป็นการทดลองหรือเก็บข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา อาจออกแบบเป็นวิจัยเชิงทดลอง หรือแบบกรณีศึกษา ในระยะนี้อาจใช้เวลานานเกือบหนึ่งภาคการศึกษา

- **ระยะที่ 3** เป็นการทดลองหรือติดตามผลซ้ำ ใช้เวลาสั้นๆ ไม่เกิน 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยอาจทำเป็นตารางแผนการวิจัยในแต่ละระยะ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างแผนการวิจัยในชั้นเรียนระยะที่ 1 นำร่อง

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	คำถามวิจัย	สังเกตผล	สะท้อนผลและปรับปรุง
นักศึกษา หลับในห้องเรียน จำนวนมาก	ทำไมนักศึกษา หลับในห้องเรียน จำนวนมาก	สังเกตว่านักศึกษาหลักก็คนและ สอบถามนักศึกษาหรือเพื่อน นักศึกษาด้วย mentimeter.com ว่า 1. ทำไมเราถึงหลับในห้องเรียน 2. วิธีสอนทำให้ง่วงหรือไม่ อย่างไร	- นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ออนไลน์มาวิเคราะห์ผล - จัดประชุมคณาจารย์เพื่อหาวิธี แก้ไขนักศึกษาหลับ

ตัวอย่างแผนการวิจัยในชั้นเรียนระยะที่ 2 ทดลองแก้ปัญหา

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	คำถามวิจัย	การวางแผน และปฏิบัติ	สังเกตผล	สะท้อนผล และปรับปรุง
นักศึกษา หลับในห้องเรียน จำนวนมาก	1. การจัดกิจกรรม กลุ่มย่อยทุก 20 นาที ทำให้จำนวน นักศึกษาหลับน้อย ลงไหม 2. นักศึกษารู้สึก อย่างไรต่อกิจกรรม กลุ่มย่อย	1. แบ่งเนื้อหาให้ นักศึกษาไปอ่านล่วงหน้า ในระบบออนไลน์ 2. เนื้อหาที่ยากมีการ บรรยายสรุป และ มอบหมายงานกลุ่มให้ ทำทุก 20 นาที 3. มีการอภิปรายและ เฉลยคำตอบ	1. นับจำนวนนักศึกษา ที่หลับในห้องเรียน แต่ครั้งที่สอน 2. คุณภาพงานกลุ่มที่ นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่ง 3. สอบถามนักศึกษ ว่ารู้สึกอย่างไรต่อการ สอนในคาบนี้ด้วย mentimeter.com	1. แปลผลข้อมูลที่ได้ มาจาก 3 แหล่ง 2. จัดประชุม คณาจารย์เพื่อ อภิปรายผลที่เกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้มาจะเป็น ประโยชน์อย่างไร ต่อการสอนรายวิชานี้



3. การสังเกตผล จากตัวอย่างแผนการวิจัย ผู้อ่านคงเห็นได้ว่าวิจัยในชั้นเรียนไม่ได้ใช้สถิติซับซ้อน หรือวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ยุ่งยาก ขอแค่ให้เก็บข้อมูล และแสดงผลที่ตรงกับคำถามวิจัยก็ถือว่านำไปใช้งานได้ แต่ข้อมูลที่ได้อาจเก็บจากหลายแหล่งข้อมูล เช่น อาจารย์ นักศึกษา เพื่อนอาจารย์ ผู้ปกครอง หลากวิธีการ เช่น ทั้งจากการสัมภาษณ์ สังเกต การทดสอบ หลายครั้ง ยิ่งเก็บต่อเนื่องทุกคาบสอนได้ยิ่งดีเพื่อให้มีข้อมูลจำนวนมากในการประเมินพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลง และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งานมากขึ้น

4. การสะท้อนผลและปรับปรุง สำหรับผม ขั้นตอนนี้ถือว่าหัวใจสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะทุกคนที่เกี่ยวข้องจะมีส่วนร่วมได้การรับฟัง ข้อมูลที่สำคัญว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วปัญหาหรือไม่ การสะท้อนผลในวัฒนธรรมไทยมักชื่นชมกันให้กำลังใจ ซึ่งก็ช่วยสร้างบรรยากาศในการพูดคุยที่ดี แต่วิธีดังกล่าว จะไม่นำไปสู่การปรับปรุงมากนัก ผมคิดว่า การวิพากษ์ อย่างเป็นมิตรจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงมากกว่า เช่น อาจารย์ส่วนใหญ่จะบอกว่า “ผมชื่นชมกับอาจารย์ที่ เหนื่อยทำวิจัย ผลที่ได้ก็ดีนะ จำนวนนักศึกษาหลับ น้อยลงจริงๆ” ซึ่งจะดีขึ้นหากเปลี่ยนเป็นบอกว่า “การทำกิจกรรมทุก 20 นาที ส่งผลดีที่ทำให้ นักศึกษาไม่หลับ แล้วอาจารย์จะมั่นใจได้อย่างไรว่า นักศึกษาจะได้รับความรู้ครบถ้วนตามผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่คาดหวังครับ” หรือ “ผมกังวลว่าการ ให้นักศึกษาไปอ่านเอกสารล่วงหน้าทุกคาบจะส่งต่อ ความเครียดของนักศึกษาเพิ่มเติมจากเดิมหรือเปล่า ครับ” ส่วนตัวผมมองว่า คำถามที่ใช้ในการสะท้อนผล ตามตัวอย่างน่าจะช่วยให้เพื่อนอาจารย์ได้คิดทบทวน เกิดผลดีกับนักศึกษามากกว่าและอาจนำไปสู่การตั้ง คำถามวิจัยในชั้นเรียนครั้งต่อไปได้ด้วยครับ



สำหรับผู้อ่านที่สนใจทำวิจัยในชั้นเรียน แต่ยังไม่มั่นใจสามารถคลิกลิงก์เป็นพุดคุยออนไลน์ หรือที่ศูนย์SHEE กับเราได้ที่ SHEEconsult ครับ



SCAN
เพื่อขอรับคำปรึกษา

